

Decisiones Sacramentales, Theologicæ, Canonicæ, & Legales

In Quibus Tota materia Sacramentorum, Theologiæ Moralis, Juris Canonici, & Quæstiones plurimæ Juris Civilis explicantur, dilucidantur, & traduntur, Eruditionibus, Historiis, & Exemplis adornatæ ; Opus Episcopis, Vicariis, Parochis, Confessariis, aliisque Studiosis utile, ac jucundum In Libris novem ...

Via Lactea Sive Institutiones Iuris Canonici

Chiericato, Giovanni Maria

Augustæ Vindelicorum, 1730

Tit. II. De Jure Divino, Consuetudine, & Constitutionibus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94613](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94613)

cerunt decretum eligendi, prout statim elegerunt septem Diaconos; quibus inter cetera officia dederunt onus præsidendi Mensis, & ministerium distribuendi eleemosynas pauperibus. In hoc igitur Apostolorum concilio initium habuit Jus Canonicum ex decreto ab iisdem Apostolis facto circa Diaconorum ministeria, officia, ac functiones; tum in cura pauperum gerenda quò ad eleemosynas; tum in Sacrosancta Eucharistia ministranda; & hoc Concilium juxta modernum Episcopum Nucerin, in sua doctissima Historia Conciliorum, fuit Anno Domini 34. Successive postea Anno 51. alia Decreta Juris Canonici emanarunt ab Apostolis circa Circumcisionem, & alias Mosaycas Cæremonias non observandas, prout habetur *Act. 15.* ubi ita Apostoli omnibus fidelibus rescripserunt, ac mandarunt, ut tantummodo abstinerent ab immolatis simulacrorum, & sanguine, & suffocato, & fornicatione.

Quò ad Quartum. Finis Juris Canonici est dirigere hominem ad consequendam beatitudinem æternam in Cælis, ad differentiam Juris Civilis, cujus finis est conducere populum ad temporalem felicitatem. Homo enim in duplici Politia consideratur; Una civili ad pacifice convivendum; Altera spiritali ad sanctè vivendum; & ideo indiget duplici directione pro utroque fine obtinendo. Sicut igitur Jus Civile intendit conducere homines ad felicitatem præsentis vitæ; sic Jus Canonicum illos dirigit ad felicitatem præsentis vitæ; sic Jus Canonicum illos dirigit ad felicitatem supernaturalem, quæ est Vita æterna; ut ex mente S. Thomæ, & Scoti disserit doctissimus Maffrius in *Theol. Moral. disp. 2. de Legib. num. 83.*

Quò ad Ultimum. Respondetur Jus Canonicum formatum esse, ac emanasse ex Præceptis Juris Divini, Consuetudine, & Ecclesiasticis Constitutionibus, de quibus in sequenti titulo est despicendum.

TIT. II.

De Jure Divino, Consuetudine, & Constitutionibus.

Cum itaque Jus Canonicum emanaverit ex Jure Divino, ex Consuetudine, & ex Ecclesiasticis Constitutionibus, in primis, & ante omnia convenit scire:

1. Quid sit Jus Divinum?
2. Quotuplex sit?
3. Quid, & quotuplex sit Consuetudo?
4. Quot requirantur, ut sit valida?
5. Quid sit, & quotuplex Constitutio?

Quò ad Primum. Jus Divinum dupliciter sumi potest; large, & strictè. Largo modo, si sumatur, est ipsa Mens Divina, quæ cum ab æterno præordinaverit creationem mundi in tempore faciendam; tunc etiam tanquam supremum principium tum rerum omnium, ac hominum futurorum, præscripsit rationem gubernationis eorundem juxta ejus infinitam sapientiam, ut legitur *Prov. 8.* & prout advertit S. Thomas 1. 2. qu. 91. art. 1. subdens quòd hoc respectu Jus Divinum taliter acceptum vocatur *Lex æterna*; & idem scribit Bonacina *rom. 2. de Legib. in genere disp. 1. qu. 1. punct. 2. num. 2.* & Maffrius in *Theol. mor. disp. 2. num. 3.* ubi dat hanc definitionem, videlicet est *Regula, secundum quam vel ad bene agendum dirigimur, vel à male agendo retrahimur.* Jus verò Divinum strictè, & propriè sumptum est illud, quod Deus per seipsum ad homines tulit, & iis-

dem indicavit, ut ait Azor. *rom. 1. Instit. Moral. lib. 5. cap. 1. quæst. 5.* vel est illud, quod continetur in Scriptura Sacra, & in Evangelio, & est immutabile, ut scribit Lancelot. in *hoc tit. 2. s. 1.* Hinc notant tam Theologi, quàm Canonistæ: neminem posse dispensare contra præcepta Juris Divini, ut habetur in *cap. Sicut quadam, dist. 14. in cap. Sunt quidam, in cap. contra Statuta, & in cap. Omne, 25. qu. 1.* Et ratio est, quia nemo potest dispensare contra legem Superioris: Deus autem est Superior omnium hominum, qui Deo tanquam supremo Superiori suo parere debent. Admittunt tamen Doctores, posse aliquando Summum Pontificem interpretari in casu dubio non esse obligationem parendi Legi Divinæ; vel materiam non esse obligatoriam, ob aliquam gravem causam, ut quando dispensat ab observantia Voti, ut disserit Maffrius *d. disp. 2. de Legib. num. 78.*

Quò ad Secundum. Jus Divinum duplex est, *Vetus, & Novum.* Jus Divinum Vetus est illud, quod traditum fuit à Deo hominibus per Moysen; & dicebatur *Lex Mosayca*, quæ habetur in libris Exodi, Levitici, & Numerorum. Jus Divinum Novum est illud, quod à Christo Domino insinuatum est Ecclesiæ, & continetur in Evangeliiis. Legis Divinæ veteris Præcepta erant triplicia, nempe *Moralia, Cæremonialia, & Judicialia.* Prima continebantur in Decalogo, quod legitur *Exod. 20.* & erant decem; quæ his verbis sunt descripta:

Idola sperne: Dei tibi non sit Nomen inane:

Sabbata sanctifices: Habeas in honore Parentes:

Non Occisor eris: Mæchus: Fur: Testis iniquus:

Non alii Nuptam: Non rem cupies alienam.

Præcepta Cæremonialia erant illa, quæ Populo Hebræo ad Deum ritè colendum, per Sacrificia, aliosque ritus Sacros, & Cæremonias ab ipso Deo præscripta erant; & quidem plurima, quæ leguntur *Exod. 23. à num. 14 & seqq.* & in toto Libro *Levitici*: qui talis dicebatur, nempe *Sacerdotalis, aut Sacrificatorius*; in eo enim continentur omnia Præcepta Divina Cæremonialia, quibus Israeliticus populus Deo, & Dei cultui allectus erat circa oblationes, & Sacrificia. Præcepta autem Judicialia erant plurima pariter & ipsa; ac habentur in tribus Capitulis *Exodi 21. 22. & 23.* & fuerunt à Deo præscripta ad populum Hebræum iuste, & pacifice gubernandum; atque ad lites inter eosdem Hebræos dirimendas. Ex prædictis omnibus Præceptis *Moralia* tantum nunc vigent, & remanent observanda; etenim *Cæremonialia, & Judicialia* omnia extincta sunt per legem Evangelicam, illa enim omnia erant figura, & umbra mortis Christi, per quam Novum Testamentum veniebat inducendum, & Jus majoris perfectionis ad beatitudinem æternam obtinendam noviter promulgandum. Quando autem præcisè, & in quo puncto Præcepta Divina Cæremonialia, & Judicialia cessaverint? Variæ sunt DD. opiniones; quarum communior est, cessationem contigisse statim post Festum Pentecostes, dum Apostoli post acceptum Spiritum Sanctum novam legem Evangelicam promulgare cœperunt, ut probat Maffrius *d. disp. 2. de Legib. à num. 63. & seqq.*

Præcepta tandem Legis Evangelicæ sunt quadruplicia; alia enim sunt *Fidei*, alia *Spei*, alia *Charitatis*, & alia Sacramentorum. Azor. *d. rom. 1. Instit. moral. lib. 5. cap. 1. qu. 5.*

Quò

Quò ad Tertium. Cum Jus Canonicum emanaverit non solum ex Præceptis Juris Divini, sed etiam ex Consuetudine; sciendum est, quod Consuetudo est Jus quoddam moribus institutum, quod pro Lege suscipitur, dummodo Divino Juri, neque Canonici contradicat Constitutionibus. Ita Lancelot. hoc tit. §. 2. & 3. Duplex autem est Consuetudo scripta, & non scripta. Prima est, quando Decuriones Civitatis eam in scriptis redegerunt, & tales sunt Consuetudines Feudorum, cap. Consuetudo dist. 1. l. De quibus. ff. de Legib. Altera est, quæ caret scriptis; & hæc est propriè Consuetudo, quam tamen allegans probare debet. Abb. in cap. fin. de Consuetudine.

Quò ad Quartum. Quinque requiruntur ad inducendam Consuetudinem vim Legis habentem, & obligantem. Primo, ut sit rationabilis; nec bonis moribus adversetur; tunc enim non esset consuetudo, sed corruptela; & non obstante quocunque temporis cursu minime observanda foret, cap. fin. de Consuetud. Secundo, quod sit legitimo tempore observata; videlicet in rebus Civilibus per decem saltem annos; in Ecclesiasticis per quadraginta. Glossa in d. cap. fin. de Consuetud. Tertiò, quod adsint actus frequentes, l. 1. C. Quæ sit longa Consuet. & ideo unus actus non sufficit ad inducendam consuetudinem; etsi quando fuisset inducta sufficeret unus actus contrarius ad eam abolendam. Bart. in l. De quibus, 32. ff. de Legib. Quarto, quod inducatur animo obligandi; & in illis rebus, in quibus eam inducentes possunt seipsos obligare. Hinc si quid fiat ex sola liberalitate, non nascitur obligatio ita in posterum faciendi; nam in facultativis non inducitur consuetudo. Nicol. Instit. Civil. lib. 1. tit. 2. num. 51. Et si Clerici consentiant in actibus Ecclesiasticæ immunitati contrariis non valet eorum consuetudo. Nicol. ubi sup. n. 50. in fin. Et Quintò requiritur, quod ipsa consuetudo non sit à Principe prohibita, damnata, seu abrogata, tam de præterito, quam de futuro; Nicol. ibid. num. 46. Hinc Consuetudines præjudiciales Ecclesiis, vel Personis, aut bonis Ecclesiasticis introduci non possunt; & quatenus fuissent introductæ subtrahi non valent; quia Urbanus Papa VIII. Anno 1641. per Bullam diei 5. Junii. Incipien. Romanus Pontifex. Hujusmodi omnes Consuetudines cassavit, & annullavit; ac introduci vetuit, ut notat Fagnan. in cap. Consuetudines, num. 59. & 60. de Consuetud. tom. 1. Illud etiam est notandum, quod sæpè Consuetudo à Doctoribus vocatur Præscriptio, quia hæc duo nomina sunt synonyma; & unum, ac idem significant. Verè tamen, ac propriè Consuetudo est illa, quæ observatur ab universitate populi; Præscriptio vero, quæ est in usu apud privatas, & singulares personas tantum; requirit autem & ipsa omnes illas quinque conditiones, & qualitates ad sui valorem, quas supra retulimus de Consuetudine. Adden. ad Rotam coram Ludovico Decis. 191. num. 6. & Eminentiss. Card. de Luca de Jurisdic. discept. 34. num. 28. Tandem sciendum, quod Doctori attestanti de Consuetudine non est credendum; sed est probanda per illum, qui se fundat in illa. Rota coram Coccino Decis. 123. num. 27. & 28. & coram Othobono Decis. 149. n. 14. & 15. Nicol. d. lib. 1. Instit. Civil. tit. 2. num. 53.

Quò ad Quintum. Constitutio est omnis Lex scripta, cap. Constitutio, dist. 2. & toto titulo Doct. Clericali Tom. II. Lib. VIII.

extr. de Constitutionib. ac ita dicitur quasi communis Statutio, quia obligat omnes subditos illius, à quo ipsa fit, & promulgatur. Constitutionum autem alix sunt Civiles, alix Ecclesiasticæ. Et quidem Civiles sunt, quas Princeps, aut Magistratus laicus promulgat, vel quas Populi sibi met ipsis observandas proponunt. Et hæc tanquam leges sunt observandæ, & reverenter suscipiendæ, dist. 10. per tot. dummodo non sint contra Evangelium, vel Decalogum, aut Jus naturale, Clem. Pastoralis, de Sent. & re Judic. Sed utrum obligent in conscientia? & sub pœna peccati mortalis? Non sunt concordēs DD. nam alii asserunt, & alii negant, ut in cap. 1. de Constit. S. Thomas 2. 2. qu. 86. art. 9. Novissimè Maffrius dist. 2. de Legib. numer. 127. & seqq.

Ecclesiasticæ verò Constitutiones sunt illæ, quæ repositæ habentur in corpore Juris Canonici; & sunt collectæ vel ex Conciliis Sacris, vel ex dictis Sanctorum Patrum, vel ex Decretis, seu Responsis Summorum Pontificum; five ex Synodis Provincialibus, aut Diocesanis, vel ex Bullis Pontificiis, ac Decretis Eminentissimorum S. R. E. Cardinalium, in eorum Congregationibus emanatis, de quibus omnibus in sequenti titulo est differendum.

TIT. III.

De Ecclesiasticis Constitutionibus.

Quoniam Ecclesiasticæ Constitutiones sunt illæ, quæ habentur in Voluminibus Juris Canonici, ut dictum est supra; idcirco ad eas cognoscendas explicare oportet.

1. Quæ & quot sint Volumina Juris Canonici? & à quibus fuerint composita, & congesta?
2. Quanam sint Controversiæ, vel Materix, quæ discutiuntur in iisdem Voluminibus?
3. Cujus Auctoritatis sint Decreta, & Constitutiones in iisdem Voluminibus repositæ.

Quò ad Primum. Volumina Juris Canonici sunt Novem. Primum est Decretum Gratiani, quod in quatuor Partes principales distinguitur: Prima continet distinctiones centum, & unam. Secunda causas triginta sex cum suis questionibus. Tertia, tractatum de Penitentia, in septem distinctiones divisum. Quarta agit de Consecratione tam rerum inanimatarum, quæ sunt Ecclesiæ; quam animatarum, qui sunt Homines, Dei servitio, ac cultui Divino per Ordines minores, ac Sacros, promoti. Gratianus fuit Monachus Benedictinus, patria Clavus, qui floruit tempore Eugenii Tertii Pontificis, & Conradi Tertii Imperatoris Anno Domini 1145. Scripsit hoc Volumen Bononiæ in Monasterio Sancti Felicis, & notat Eminentiss. Cardin. Bellarminus de Scriptoribus Ecclesiasticis, verb. Gratianus, Anno 1140. Secundum Volumen continet quinque libros Decretalium ex Pontificum responsis, & Constitutionibus, nec non ex Generalium Conciliorum, & aliquorum Provincialium, atque Diocesanorum Decretis, per Sanctum Raymundum de Penna forti Barcinonen. Ordinis Prædicatorum, jussu Gregorii Noni Anno 1230. compilatum, & confectum; ut testatur ipsemet Gregorius Nonus in Proemio ejusdem Voluminis Decretalium. Tertium Volumen est Liber sextus Decretalium, de mandato Bonifacii Papæ VIII. Anno 1294. à tribus doctissimis Viris, ac Sacrorum Canonum Professoribus, Guilhelmo Archiepiscopo Ebrundun.